

Кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза;
оперативно-розшукова діяльність

УДК 343.1

Коць Єлизавета Павлівна

ад'юнкт

Львівського державного університету внутрішніх справ

Коць Елизавета Павловна

адъюнкт

Львовский государственный университет внутренних дел

Kots Yelyzaveta

Adjunct of the

Lviv State University of Internal Affairs

ORCID: 0000-0002-7511-2694

**ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРОВАДЖЕНЬ ПРО
СТВОРЕННЯ НЕ ПЕРЕДБАЧЕНИХ ЗАКОНОМ ВОЄНІЗОВАНИХ
АБО ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ**

**ФОРМЫ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ДОКАЗАТЕЛЬСТВ ПРИ
ДОСУДЕБНОМ РАССЛЕДОВАНИИ УГОЛОВНЫХ ПРОИЗВОДСТВ
О СОЗДАНИИ НЕПРЕДВИДЕННЫХ ЗАКОНОМ**

ВОЕНИЗИРОВАННЫХ ИЛИ ВООРУЖЕННЫХ ФОРМИРОВАНИЙ

**FORMS OF USING EVIDENCE DURING THE PRE-TRIAL
INVESTIGATION OF CRIMINAL PROCEEDINGS ON THE
CREATION OF UNFORESEEN PARAMILITARY OR ARMED
GROUPS**

Анотація. У статті проаналізовано форми використання доказів під час досудового розслідування про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Вважаємо, що докази

використовуються не лише для формулювання та обґрунтування висновків (рішень), а й для висунення, побудови та перевірки версій у кримінальному провадженні, уявним моделюванням події кримінального правопорушення та процесів відображення його у зовнішньому середовищі, динаміки слідоутворення, тощо. Ці процеси об'єднують чуттєво-практичну та аналітичну діяльність. Саме завдяки органічному об'єднанню цих процесів висновки (рішення) по кримінальному провадженні являють собою синтез чуттєво-практичної та розумової діяльності суб'єктів доказування. У даній статті доведено, що докази використовуються не лише для прийняття процесуальних рішень, а й відіграють значну роль для проведення доказування під час досудового розслідування кримінальних проваджень про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, адже тільки на основі правильно оформлених доказів, які логічно обробляються суб'єктом доказування, можливо провести ефективно досудове розслідування. Досудове розслідування буде достатньо обґрунтованим, якщо воно спирається на конкретні фактичні дані, які використовуються у кримінальному провадженні.

Ключові слова: форми використання доказів, процесуальне рішення, моделювання, версія.

Анотація. В статье проанализированы формы использования доказательств при досудебном расследовании о создании не предусмотренных законом военизированных или вооруженных формирований. Считаем, что доказательства используются не только для формулирования и обоснования выводов (решений), но и для выдвижения, построения и проверки версий в уголовном производстве, моделированием события уголовного правонарушения и процессов отражения его во внешней среде, динамики слепообразования и т.д. Эти процессы объединяют чувственно-практическую и аналитическую деятельность.

Именно благодаря органическому объединению этих процессов выводы (решения) по уголовному производству представляют собой синтез чувственно-практической и умственной деятельности субъектов доказывания. В данной статье доказано, что доказательства используются не только для принятия процессуальных решений, но и играют значительную роль для проведения доказывания при досудебном расследовании уголовных производств о создании не предусмотренных законом военизированных или вооруженных формирований, ведь только на основе правильно оформленных доказательств, которые логически обрабатываются, субъектом доказывания можно провести эффективное досудебное расследование. Досудебное расследование будет достаточно обоснованным, если оно опирается на конкретные фактические данные, используемые в уголовном производстве.

Ключевые слова: *формы использования доказательств, процессуальное решение, моделирование, версия.*

Summary. *The article analyzes the forms of use of evidence during the pre-trial investigation into the creation of paramilitary or armed groups not provided by law. We believe that evidence is used not only to formulate and substantiate conclusions (decisions), but also to put forward, build and test versions in criminal proceedings, imaginary modeling of the crime and its reflection in the environment, the dynamics of traceability, and so on. These processes combine sensory-practical and analytical activities. It is due to the organic combination of these processes that the conclusions (decisions) in criminal proceedings are a synthesis of sensory-practical and mental activity of the subjects of evidence. This article proves that evidence is used not only to make procedural decisions, but also plays a significant role in conducting evidence during the pre-trial investigation of criminal proceedings on the creation of non-statutory paramilitary or armed groups, because only on the basis of properly prepared*

evidence subject of evidence, it is possible to conduct an effective pre-trial investigation. A pre-trial investigation will be sufficiently substantiated if it is based on specific facts used in criminal proceedings.

Key words: *forms of evidence use, procedural decision, modeling. version.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Під час досудового розслідування кримінальних проваджень про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань важливе значення має використання зібраних доказів. Адже використання доказів є важливим етапом досудового розслідування. Проте більшість дослідників ототожнюють використання доказів із самим доказуванням. Вважаємо цю думку не точною, оскільки теорія доказів - частина процесуальної науки, яка вивчає процес доказування в ході здійснення доказової діяльності під час кримінального провадження. Тобто предмет доказування, як науки - це вивчення засад доказування та способів їх реалізації, розробка рекомендацій з формування доказів та використання їх у кримінальному провадженні.

Аналіз останніх досліджень. Питання форм використання доказів у кримінальному провадженні неодноразово піднімалося вітчизняними вченими. У своїх роботах дану проблематику І.В. Басиста [7], А.Р. Белкин [1], Я.В. Замкова [6], Д.С. Кротков [5], І.М. Лузгин [11], П.А. Лупинская [8], О.І. Марочкін [9], А.С. Сизоненко [3].

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аналіз форм використання доказів під час досудового розслідування кримінальних проваджень про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань. Систематизація форм використання та їх класифікація.

Виклад основного матеріалу. В ході досудового розслідування кримінальних проваджень про створення не передбачених законом

воєнізованих або збройних формувань, може виникнути логічне питання стосовно моменту виникнення доказу в кримінальному провадженні та з якого моменту його можливо використовувати. Деякі науковці вважають, що до проведення слідчих (розшукових) дій докази не виникають, оскільки процесуальних доказів у готовому виді не існує. Під час створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань утворюються сліди, інформація про них. Тому збирають, перевіряють і оцінюють не докази, а інформацію, сліди, предмети, які можуть трансформуватися в докази, або не мати інформації та не визнаватися доказом у кримінальному провадженні. Вважаємо, що виявлення фактичних даних та їх джерел, слідів кримінального правопорушення та інформації загалом є першоосновою доказів. Безпосередньо використовувати їх як доказ у кримінальному провадженні можливо лише після діяльності органів досудового розслідування з пристосуванням до такого використання.

Вважаємо, що саме в процесі такої діяльності стосовно пристосування фактичних даних та слідів кримінального правопорушення до використання у доказуванні фактичні дані отримують статус доказів.

В процесі доказування про використання доказів як самостійний елемент не йдеться, оскільки оперування доказами і є власне доказуванням. Зазначене зумовлено тим, що самі по собі докази, не використані для підтвердження або спростування певного твердження, залишаються за межами цього процесу й можуть надалі в справі не фігурувати [1, с. 367].

На нашу думку, суб'єкт доказування починає використовувати докази вже на моменті внесення інформації до Єдиного реєстру досудових розслідувань. Саме на цьому етапі суб'єкт доказування висуває, будує та починає перевіряти слідчі версії у кримінальному провадженні та використовувати отримані докази.

КПК України не визначає внесення відомостей до ЄРДР як процесуальне рішення. Лише опосередковано в абзаці 5 п.1. Положення про

порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань, зазначено, що унесення відомостей до Реєстру здійснюється з дотриманням строків, визначених КПК України та цим Положенням, а саме про передачу матеріалів та відомостей (ч. 7 ст. 214 КПК України) – протягом 24 годин з моменту прийняття процесуальних рішень, а також мета цього Положення – облік прийнятих під час досудового розслідування рішень [2]. Тому обґрунтовано вважаємо, що внесення відомостей до ЄРДР це перше процесуальне рішення у матеріалах кримінального провадження.

Слідча версія будується з моменту отримання вихідної інформації, яка логічно обробляється суб'єктом доказування, на основі чого і формується. Версія буде достатньо обґрунтованою, коли вона спирається на конкретні фактичні дані. Кількість версій залежить від обсягу та достовірності наявних відомостей. Враховуючи опрацьовані судові рішення по кримінальних провадженнях про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань джерелом обставин про ці правопорушення є показання учасника формування. Ці показання часто є недостатніми для висунення єдиної версії, тому цілком природним на початковому етапі велика кількість версій.

Вважаємо, що на початковому етапі досудового розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань показання свідка (учасника формування) використовується для оформлення протоколу допиту. Інформація, яка отримана стає основою слідчої версії, під час перевірки якої здійснюється аналіз отриманої інформації та приведення встановлених фактів в систему (синтез). При логічному аналізі предмет роздумів розчленовується на складові частини або виділяються його ознаки для окремого вивчення як частин цілого. Синтез полягає у поєднанні окремих елементів досліджуваного об'єкта в єдине ціле.

Під час розслідування кримінального правопорушення висунуті слідчі версії містять можливе пояснення шуканих. Для того, щоб невідомі

обставини було встановлено вірогідно, версії необхідно перевірити. Перевірку версій можливо здійснити шляхом проведення слідчих дій, які підтверджують або спростовують висунені припущення. Слідчі (розшукові) дії необхідно планувати та систематизовувати з огляду на кожну висунуту версію, що забезпечує цілеспрямований та об'єктивний характер розслідування. План розслідування переважно і є планом перевірки висунутих версій [3, с. 14].

Аналогічна ситуація із перевіркою інших доказів, в ході досудового розслідування виникають ситуації, коли отриманий доказ не знаходить свого підтвердження в сукупності нових отриманих доказів.

Виявлення суперечностей між доказами й оперативно-розшуковою інформацією може слугувати підставою для сумнівів щодо їхніх джерел, зумовити необхідність замінити їх, отримати додаткову інформацію, переглянути рішення, які було прийнято на підставі цієї інформації [4, с. 371].

Що ж до рішень слідчого, прокурора під час досудового розслідування, то на законодавчому рівні визначено, що рішення слідчого, прокурора приймається у формі постанови. Обвинувальний акт є процесуальним рішенням, яким прокурор висуває обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення і яким завершується досудове розслідування (ч. 3, ч. 4 ст. 110 КПК України). Можемо зробити висновок, що законом виділено два види процесуального рішення слідчого і прокурора – це постанова та обвинувальний акт. Проте нормативно-правового визначення цих рішень закон не надає.

Д.С. Кротков зазначає, що рішення, які приймаються в ході кримінально-процесуальної діяльності, за формою можуть бути досить різноманітними. Найбільш поширеною формою їх закріплення є постанова. Під постановою прийнято розуміти документ, у якому фіксується рішення слідчого чи прокурора. Тобто в цьому разі якраз йдеться про один із

процесуальних актів, який складається на стадії досудового розслідування і є письмово-документальним вираженням органу досудового розслідування [5, с. 27].

Проте, на нашу думку, процесуальними рішеннями слідчого і прокурора є внесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань, постанова, клопотання, повідомлення про підозру, письмові вказівки прокурора, погодження (санкціонування) прокурора та обвинувальний акт. І саме для обґрунтування цих рішень використовуються докази зібрані під час досудового розслідування.

Важливим та цікавим є процесуальне рішення слідчого і прокурора - повідомлення про підозру. Дане рішення змінює етап досудового розслідування та призводить до появи особи зі статусом підозрюваного. Повідомлення про підозру повинне бути законним та обґрунтованим.

Фактичною підставою для повідомлення про підозру є безсумнівна система належних, допустимих, достовірних і достатніх доказів, які вказують на наявність складу злочину в діянні підозрюваної особи. Виходячи із принципу презумпції невинуватості для повідомлення особі про підозру необхідна наявність такої системи доказів, яка виключала б будь-які сумніви щодо того, що: 1) кримінальне правопорушення справді відбулося; 2) кримінальне правопорушення вчинене підозрюваною особою; 3) діяння підозрюваної особи містить склад конкретного кримінального правопорушення; 4) відсутні обставини, які виключають її відповідальність.

Враховуючи судову практику, на момент оголошення про підозру у слідчого, прокурора має бути перевірена версія із достатньою кількістю зібраних доказів. Проте, у справах створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, бачимо проблематику. У великій кількості кримінальних правопорушень оголошується підозра на основі показань та визнання вини самого учасника формування. При цьому перевірка всіх можливих версій, встановлення учасників та керівника не

передбачених законом воєнізованих або збройних формувань не здійснюється.

Ще одним важливим елементом використання доказів є обґрунтування обвинувального акту. Проте, окремі науковці розглядають обвинувальний акт як результат діяльності слідчого (прокурора), інші як процесуальне рішення, або процесуальний документ. Я.В. Замкова зазначає, що результатом діяльності слідчого, прокурора на стадії досудового розслідування є складання обвинувального акта. Вважаючи, що вказаний підсумковий акт, де відображено фактичні обставини кримінального правопорушення, які прокурор вважає встановленими [6, с.162]. І.В. Басиста підкреслює, що ч. 4. ст. 110 КПК України передбачає таке процесуальне рішення, як обвинувальний акт. Проте, нормативна конструкція етапу закінчення досудового розслідування є недосконалою, у зв'язку з чим виникла проблема, коли відбувається "співпадіння в часі двох процесуальних рішень, а саме: визнання особи обвинуваченим та завершення стадії досудового розслідування..." [7, с. 259].

Обґрунтування доказами обвинувального акта забезпечує його достовірність, оскільки у ньому зазначається вся сукупність зібраних у кримінальному провадженні доказів, які підтверджують і характеризують усі елементи, що становлять предмет доказування.

Влучно, на нашу думку, зазначає П. А. Лупинська, що загальні риси, які є притаманними для усіх рішень у кримінальному процесі, дозволяють розглядати кожне з них як елемент єдиної системи рішень, саме тому вимога законності, обґрунтованості та справедливості повинна бути притаманною для кожного рішення у кримінальному процесі [8, с. 19]. Обґрунтованість є однією з вимог КПК України, відповідно до ч. 2 ст. 370 КПК України обґрунтованим є рішення, ухвалене судом на підставі об'єктивно з'ясованих обставин, які підтвержені доказами, дослідженими під час судового розгляду та оціненими судом. Проте, вважаємо, що вимога обґрунтованості

є притаманною не лише для судових рішень, а повинна стосуватись усіх процесуальних рішень у кримінальному провадженні, в тому числі обвинувального акта.

Характерною особливістю обвинувального акта відповідно до ст. 291 КПК України є те, що в його описовій частині відсутній перелік доказів, та їх оцінка слідчим чи прокурором, які вказують на винуватість підозрюваного (обвинуваченого). В обвинувальному акті зазначається лише кінцевий результат. Зазначене не дозволяє вести мову про зовнішнє закріплення (в самому процесуальному документі) вимоги обґрунтованості обвинувального акта; тобто слід погодитися із тим, що має місце мотивування імпліцитного характеру [9, с. 75–76].

Зазначена обставина пояснюється необхідністю дотримання неупередженості суду під час судового розгляду обвинувального акта. Тому, обґрунтованість обвинувального акта не отримує зовнішньої форми. Єдиним виключенням є те, що в обвинувальному акті відповідно до п. 7(1) ч. 2 ст. 291 КПК України зазначаються підстави застосування заходів кримінально-правового характеру щодо юридичної особи, які прокурор вважає встановленими. Тому в обґрунтуванні обвинувачення під час застосування заходів кримінально-правового характеру фізичної та юридичної особи бачимо нерівність.

Проте, у клопотанні прокурора про звільнення від кримінальної відповідальності повинні бути зазначені докази, які підтверджують факт вчинення особою кримінального правопорушення. Тобто на відміну від обвинувального акту, обґрунтованість первинного обвинувачення отримує зовнішню форму. Оскільки у кримінальних провадженнях про створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань, відповідно до ч. 6 ст. 260 КК України передбачено звільнення від кримінальної відповідальності для осіб, які перебували в складі зазначених у цій статті формувань, якщо вони добровільно вийшли з такого формування і

повідомили про його існування органи державної влади чи органи місцевого самоврядування, вважаємо, що такий диференційований підхід законодавця пов'язаний із тим, що при розгляді такого клопотання питання про обвинувальний ухил суду ставитися не може, зважаючи на сутність та спрямування цього кримінально-процесуального рішення.

Ще одним способом використання отриманих доказів у кримінальних провадженнях про створення не передбачених законом воєнізованих та збройних формувань, на нашу думку є моделювання. Моделювання як метод пізнання, засіб отриманої нової для доказування інформації активно застосовується у діяльності національної поліції. Моделі під час доказування використовують зібрані докази, які стосуються вихідної інформації кримінального провадження.

Найчастіше у кримінальних провадженнях моделюють слідчі ситуації, механізм злочину та психологічний портрет та зовнішність правопорушника чи правопорушників.

Моделювання слідчої ситуації та системи доказування може виявити та запобігти слідчим помилкам. Слідча помилка – це результат добросовісної помилки слідчого. Усвідомлене відхилення від закону, ігнорування його вимог не є помилкою, це умисні дії, які можна кваліфікувати як службовий проступок або злочин [10, с. 379].

Моделювання не є всеохоплюючим методом пізнання, але його специфіка дозволяє побачити процес розслідування під іншим кутом зору, розкрити в ньому нові риси, розробити не висвітлені питання тактики розслідування, а також питання про пізнавальне і доказове значення деяких моделей, які використовуються при розслідуванні кримінальних правопорушень [11, с. 23].

При моделюванні слідчої ситуації створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань слідчому, прокурору перш за все необхідно із отриманої первинної інформації, знаючи ознаки та обставини,

що потребують доказування у цій категорії правопорушень змодельовати ситуації та зрозуміти, які докази потребують встановлення. Саме завдяки цьому можна спланувати хід досудового розслідування та визначити слідчі (розшукові) дії, які необхідно провести. Для прикладу отримавши відомості про можливість базування такого формування за певними адресами, слідчому необхідно отримати максимум інформації (кількість учасників, наявність зброї, порядок охорони формування) підготувати клопотання про проведення обшуку та отримати ухвалу. Спланувати кількість необхідних слідчих та (або) прокурорів для проведення обшуку та одразу змодельовати ситуацію, які предмети, можуть стати речовими доказами та вказати їх в клопотання про проведення обшуку. Адже від ефективного планування та моделювання ситуації під час проведення слідчої дії - залежить кількість та якість вилучених предметів (доказів) під час проведення обшуку.

Моделювання різних фізичних процесів виходить з подібності явищ, що розглядаються. Тому слідчому вже на початковому етапі потрібно зрозуміти механізми роботи не передбачених законом формувань. Які бувають структури та ієрархії, як відбуваються передачі наказів, хто їх може виконувати, для того щоб ефективно проводити подальше досудове розслідування та збирати нові (використовувати вже зібрані) докази у кримінальному провадженні.

Вважаємо, що однією із форм використання доказів у кримінальному провадженні є отримання доказів та формування комплексу доказів. Дійсно в ч. 1 ст. 84 КПК вказується, які фактичні дані можуть використовуватися для підтвердження чи спростування фактів та обставин, що мають значення для кримінального провадження. Ця складова дефініції поняття доказів вказує на їх зміст. У ч. 2 ст. 84 КПК описується форма доказів, роз'яснюється які джерела можуть бути носіями фактичних даних. Процесуальна форма розділяє докази на розмежовані у часі, але взаємопов'язані два етапи. Перший етап це слідоутворення, подія, що підлягає доказуванню, яка

залишає в матеріальні та ідеальні сліди у зовнішньому середовищі. Вважаємо, щоб слід став доказом, необхідно йому надати відповідну процесуальну форму. Другий етап настає, коли слідчий, прокурор, слідчий суддя, суд з дотриманням встановлених вимог, надають їм форму показань, речових доказів, документів, висновків експертів. Саме в такий спосіб фактичні дані отримують статус доказів. Відомості та джерела доказів утворюють єдину цілу систему. Саме джерело фактичних даних дає можливість здійснювати перевірку як джерела, так і самих відомостей.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Вважаємо, що докази - питання не лише юридичне. Воно належить до сфери логіки і антропології та впирається своїм корінням в філософію. З цього робимо висновок, що структура доказів формується із різнопланових компонентів. Таким чином, використання доказів під час досудового розслідування створення не передбачених законом воєнізованих або збройних формувань здійснюється суб'єктом доказування на підставі свого праворозуміння. Враховуючи проаналізовану інформацію слідчий або прокурор використовує нові та вже зібрані докази з метою перевірки версій, обґрунтування рішень чи обвинувального акта, моделювання слідчої ситуації, механізму злочину чи психологічного портрету злочинця.

Діяльність щодо використання доказів має логічну, операційну (практичні операції) та психологічну спрямованість. Саме це підтверджує сутність цих способів і засобів. Докази використовуються шляхом виокремлення з них необхідних ознак, які потрібні для встановлення предмета доказування в кримінальному провадженні.

Література

1. Белкин А.Р. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве / А. Р. Белкин. М.: Норма, 2007. 528 с.

2. Про затвердження Положення про порядок ведення Єдиного реєстру досудових розслідувань: наказ Генерального прокурора України від 06.04.2016 №139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16> (дата звернення: 14.12.2021).
3. Сизоненко А. С. Використання доказів, отриманих на території інших країн, в кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Сизоненко Антон Степанович. Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2004. 20 с.
4. Белкин А.Р. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве / А. Р. Белкин. М. : Норма, 2007. 528 с.
5. Кротков Д.С. Уголовно-процессуальные решения и субъекты их принятия в стадии возбуждения уголовного дела : дисс. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Москва, 2011. 200 с.
6. Замкова Я.В. Деякі питання підстав повернення обвинувального акта / Я.В. Замкова // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція. 2016. №19. С.162. (С.162-164).
7. Басиста І.В. Прийняття і виконання процесуальних рішень слідчого на стадії досудового розслідування: теоретичні і практичні проблеми: монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2013. 600 с.
8. Лупинская П. А. Решения в уголовном судопроизводстве: теория, законодательство, практика / П. А. Лупинская. 2-е изд., перераб. и доп. М.: Норма: Инфра-М, 2010. 240 с.
9. Марочкін О. І. Мотивування процесуальних рішень слідчого: моногр. / О. І. Марочкін. К.: Національна академія прокуратури України, 2015. 214 с.
10. Белкин А.Р. Теория доказывания в уголовном судопроизводстве / А. Р. Белкин. М. : Норма, 2007. 528 с.
11. Лузгин И.М. Расследование как процесс познание. Автореф. дис док. юрид. наук. М., 1968. 33 с.

References

1. Belkin A.R. Teoriya dokazyvaniya v ugolovnom sudoproizvodstve / A. R. Belkin. M.: Norma, 2007. 528 s.
2. Pro zatverdzhennja Polozhennja pro porjadok vedennja Jedynogho rejestru dosudovykh rozsliduvanj: nakaz Gheneraljnogho prokurora Ukrajiny vid 06.04.2016 № 139. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0680-16> (data zvernennja: 14.12.2021).
3. Syzonenko A. S. Vykorystannja dokaziv, otrymanykh na terytoriji inshykh krajin, v kryminaljnomu procesi Ukrajiny : avtoref. dys. ... kand. juryd. nauk : 12.00.09 / Syzonenko Anton Stepanovych. Kyjiv : Nac. akad. vnutr. sprav Ukrajiny, 2004. 20 s.
4. Belkin A.R. Teoriya dokazyvaniya v ugolovnom sudoproizvodstve / A. R. Belkin. M. : Norma, 2007. 528 s.
5. Krotkov D.S. Ugolovno-protsessualnye resheniya i subekty ikh prinyatiya v stadii vozbuzhdeniya ugolovnogho dela : diss. ... kand. yurid. nauk : 12.00.09. Moskva, 2011. 200 s.
6. Zamkova Ja.V. Dejaki pytannja pidstav povernennja obvynuvaljnogho akta / Ja.V. Zamkova // Naukovyj visnyk Mizhnarodnogho ghumanitarnogho universytetu. Ser.: Jurysprudencija. 2016. № 19. S. 162. (S. 162-164)
7. Basysta I.V. Pryjnattja i vykonannja procesualjnykh rishenj slidchogho na stadiji dosudovogho rozsliduvannja: teoretychni i praktychni problemy: monohrafija. Ljviv: LjvDUVS, 2013. 600 s.
8. Lupinskaya P. A. Resheniya v ugolovnom sudoproizvodstve: teoriya, zakonodatelstvo, praktika / P. A. Lupinskaya. 2-e izd., pererab. i dop. M.: Norma: Infra-M, 2010. 240 s.
9. Marochkin O. I. Motyvuvannja procesualjnykh rishenj slidchogho: monohr. / O. I. Marochkin. K.: Nacionaljna akademija prokuratury Ukrajiny, 2015. 214 s.

10. Belkin A.R. Teoriya dokazyvaniya v ugolovnom sudoproizvodstve / A. R. Belkin. M. : Norma, 2007. 528 s.
11. Luzgin I.M. Rassledovanie kak protsess poznanie. Avtoref. dis dok. yurid. nauk. M., 1968. 33 s.